

**ЮЛИАН КОНСТАНТИНОВ
СВЕТЪТ НА РИЧАРД ХЕНРИ
ДЕЙНА МЛАДШИ**

chitanka.info

Ричард Хенри Дейна младши е роден на 1 август 1815 г. в град Кеймбридж, щата Масачусетс, в семейството на Ричард Хенри Дейна — един от най-известните по това време литературни критици и редактори. Р. Х. Дейна старши (1787 — 1879) е известен още като есеист и поет и сам Лонгфелоу отбелязва неговия талант.

През 1831 г. младият Ричард Хенри Дейна се записва в Харвард, но здравословното му състояние, по-точно отслабването на зрението, го принуждава да прекъсне следването си. Вместо да поеме през морето за слънчева Италия, както правят богатите млади хора от онова време, той става обикновен моряк на търговски кораб и двегодишните му записки дават материала за тази книга. Излязла през 1840 г., тя оказва огромно влияние върху писателите, посветили се на морската тема, и на първо място сред тях е Херман Мелвил.

След завръщането си от плаването Дейна завършва право и става един от най-известните адвокати по морско право. През 1841 г. публикува книгата си „Приятелят на моряка“, в която се занимава със задълженията и правата на моряците — помагало, получило широко признание и използвано дълго време както в САЩ, така и в Англия. През 1859 г. излиза неговата книга „До Куба и назад“. Политическите интереси на Дейна и особено пламенните му защити на правото за освобождение на негрите го поставят сред първите членове на Републиканската партия. През 1860 г. президентът Линкълн го назначава за главен областен съдия на Масачусетс. През целия си живот се занимава активно с адвокатска и политическа дейност. Умира в Рим на 6 януари 1882 г.

Днес Дейна е познат от книгата му за моряшкия живот. Написана в твърде неочакван за началото на миналия век репортажен стил, за нас тя е свежо и увлекателно документално четиво. Авторът едва ли е предполагал, че книгата му ще има такъв голям успех и че ще остане в литературната история. Писана на двадесет и пет годишна възраст, тя е предназначена за тесен кръг хора — приятелите на автора, „доброто“ общество около семейството му, хора, занимаващи се с търговия, корабособственици, юристи. Като прави авантюристичната си стъпка, Дейна изведнъж открива един съвършено нов свят, непознат в салоните на бостънските богаташи, в колежа, в църквата. Париите грабват вниманието на Дейна и той започва да ги изучава с лабораторна задълбоченост. Стъпка по стъпка представя живота им на

елегантната бостънска публика, стремейки се внимателно да изясни факта, че липсата на пуритански добродетели у тях не се дължи на някаква духовна непълноценност и грубост, а по-скоро е следствие на условията, в които са поставени. За да се видят и разберат тези условия, той се стреми максимално точно и детайлно да опише обстановката, в която моряците живеят и работят, естеството на самата работа, дневния режим, отношенията помежду им и с началниците и т.н. Както и да възприема книгата сега, читателят трябва да има предвид, че тя не е описание на увлекателно и романтично морско приключение, а е памфлет срещу грешните представи на хората, в чиито ръце и от чиято добра воля се е намирал и зависел животът на моряка от кубрика, т.е. на обикновения моряк. По силата на обстоятелствата тази цел до голяма степен е загубила актуалността си — това, което остава за нас, е репортажният реализъм на автора. Нека веднага да добавим, че щом става дума за лично човешките отношения, всеки, който е работил на кораб, намира не един паралел.

Двете най-големи престъпления на моряците в очите на „доброто“ общество от Нова Англия са атеизмът и пианството. За Дейна, било на млади или на стари години, те си остават и най-големите врагове на моряка и в цялата книга той се стреми да обясни защо въпреки камбанния звън в Бостън и проповедите в Моряшкия дом обетите за въздържание и прокламациите за даване на „въздържателен“ статут на корабите не изиграват своето чудодейно въздействие. Днес ние бихме могли да си позволим да съдим човек като Дейна за социално и политическо късогледство, но това не му е попречило в най-тънки детайли да ни разкрие моряшкия живот. Не един факт получаваме от първа ръка — тук е особено интересно отношението на Дейна към Калифорния: как страда този янки, че тя тъне в идилична изостаналост, а не е станала още част от напредничавата американска нация! Мексиканската война (1846 — 1848) изправя това недоразумение и постепенно „орелът с разперените криле“ приютява и така скъпите на авторовото сърце хавайци.

Пуританската душевност на автора, неговата политико-географска и класова принадлежност го поставят винаги в позицията на външен наблюдател и оценител на събитията и хората, на избран, който пише за избрани. За нас, днешните читатели, това е по парадоксален начин извор на информация от отдалечено,

безпристрастно око. Описваният от Дейна свят се оглежда в неговото съзнание и с трудолюбието на своите деди той се стреми да запечата този образ. Не е случайна слабостта на Дейна към вестниците, за които говори с такава обич. Човекът, предаващ тези „лични преживелици“, е страстно привързан към детайлната фотография на своя ден, за да може да въведе своите лишени от това знание могъщи съвременници в пътя на добронамереност и благотворителност и по този начин поне отчасти да бъде облекчен животът на моряците. Нека тук отбележим, че за хората, за които пише Дейна, понятието „моряк“ е било равносилно на престъпник, безбожник, пират, социална отрепка. Разбира се, в надигащата се романтична вълна на времето морякът се стилизира в образ и обстановка, подобна на татуираната на гърдите на красавеца Бил Джаксън: морякът се прощава с любимата си на брега, лодката го чака, а на хоризонта корабът пълни ветрилата. За щастие, въпреки че Дейна е потопен в романтичната поезия на своето време, това модно увлечение нито за миг не откъсва погледа му от реалността.

Юлиян Константинов

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.